

CONFERENCE ON FRONTIERS OF SCIENCE AND ENGINEERING QATAR

PEDAGOGIK MAHORAT ZAMONAVIY TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING STRATEGIK OMILI SIFATIDA

Qo'chqorova Mohira Bekzod qizi

Perfect University II bosqich talabasi

mohiraqochqorova10@gmail.com

Ilmiy rahbar: Abdualimova Mahfuza Safarboy qizi

Perfect University "Gumanitar fanlar" kafedrası o'qituvchisi

mahfuzaabdualimova09@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida pedagogik mahorat tushunchasi, uning mazmun-mohiyati va o'qituvchi faoliyatidagi amaliy ahamiyati tadqiq etilgan. Maqolada pedagogik mahoratning to'rtta asosiy tarkibiy qismi — gumanistik yo'nalganlik, kasbiy bilimlar, pedagogik qobiliyatlar hamda pedagogik texnika va takt masalalari tizimli tahlil qilingan. Tadqiqot davomida zamonaviy pedagogning nutq madaniyati va nizoli vaziyatlarni boshqarish strategiyalari yoritib berilgan. Olingan natijalar o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini oshirish va dars samaradorligini ta'minlashda muhim amaliy tavsiyalar bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, kompetensiya, gumanistik yondashuv, pedagogik qobiliyat, pedagogik texnika, pedagogik takt, nutq madaniyati, ta'lim samaradorligi.

Abstract: This article examines the concept of pedagogical mastery, its essence, and practical significance in the modern education system. The paper systematically analyzes the four main components of pedagogical mastery: humanistic orientation, professional knowledge, pedagogical abilities, as well as pedagogical technique and tact. The study highlights the speech culture of modern educators and strategies for managing conflict situations. The results obtained serve as important practical recommendations for improving the professional competence of teachers and ensuring the effectiveness of the lessons.

Keywords: pedagogical mastery, competence, humanistic approach, pedagogical ability, pedagogical technique, pedagogical tact, speech culture, educational efficiency.

Аннотация: В статье рассматривается понятие педагогического мастерства в современной системе образования, анализируются его сущность и практическое

CONFERENCE ON FRONTIERS OF SCIENCE AND ENGINEERING • QATAR •

значение в деятельности учителя. Представлен системный анализ четырех ключевых компонентов педагогического мастерства: гуманистической направленности, профессиональных знаний, педагогических способностей, а также педагогической техники и такта. Особое внимание уделяется культуре речи современного педагога и стратегиям разрешения конфликтных ситуаций. Результаты исследования содержат ценные практические рекомендации по повышению профессиональной компетентности учителей и обеспечению эффективности учебных занятий.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, компетентность, гуманистический подход, педагогические способности, педагогическая техника, педагогический такт, культура речи, эффективность обучения.

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida ta'lim tizimi oldiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgardi. Zamonaviy darsliklar yoki eng ilg'or texnik jihozlar ham o'z-o'zidan ta'lim sifatini kafolatlay olmaydi. Ta'lim-tarbiya jarayonining markazida turuvchi va uning muvaffaqiyatini belgilovchi bosh omil — bu shubhasiz pedagog shaxsidir. Hozirgi davrda o'qituvchi shunchaki axborot uzatuvchi emas, balki murakkab pedagogik jarayonlarni loyihalashtiruvchi, o'quvchilarning ichki imkoniyatlarini yuzaga chiqaruvchi va ularni mustaqil fikrlashga yo'naltiruvchi moderatorga aylanishi lozim. Bu yuksak vazifalarni amalga oshirish esa o'qituvchidan yuqori darajadagi pedagogik mahoratni talab etadi. Pedagogik mahorat — bu shunchaki tajriba emas, balki chuqur ilmiy bilimlarga asoslangan kasbiy san'at darajasidir.

Ushbu tadqiqotni olib borishda pedagogika sohasidagi klassik va zamonaviy darsliklar, xususan, A. Xoliqov, N. Muslimov kabi olimlarning ilmiy ishlari, o'quv qo'llanmalari qiyosiy-mantiqiy tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida tizimli yondashuv, pedagogik kuzatuv va modellashtirish metodlaridan foydalanildi. Pedagogik mahoratning shakllanish qonuniyatlari va uning tarkibiy qismlari funksional jihatdan o'rganildi.

Olib borilgan nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, pedagogik mahorat tasodifiy yoki faqat tug'ma qobiliyat mahsuli emas. U quyidagi to'rtta asosiy tarkibiy qismning o'zaro uzviy sintezidan tashkil topadi: Insonparvarlik yo'nalishi: O'qituvchi shaxsining o'z kasbiga, o'quvchilarga bo'lgan munosabatini belgilaydi. Har bir bolani betakror shaxs sifatida ko'rish, uning haq-huquqlarini hurmat qilish pedagogik mahoratning

CONFERENCE ON FRONTIERS OF SCIENCE AND ENGINEERING • QATAR •

poydevoridir. Kasbiy-pedagogik bilimlar: Bu faqat o'qitilayotgan fanning chuqur bilimni emas, balki psixologiya, pedagogika, yosh fiziologiyasi hamda zamonaviy innovatsion texnologiyalarni amaliyotda qo'llay olish kompetensiyasini o'z ichiga oladi. Pedagogik qobiliyatlar: Didaktik, kommunikativ, tashkilotchilik, konstruktiv va pedagogik sezgirlik qobiliyatlari pedagog faoliyatining samaradorligini ta'minlaydi. Pedagogik texnika: Bu pedagogning o'z tanasi, emotsiyalari va nutqini boshqara olish qurolidir. Bunga mimika, pantomimika, diksiya va nutq madaniyati kiradi. Tadqiqot natijalari asosida pedagogik mahorat tizimini quyidagi sxema orqali umumlashtirish mumkin:

Komponent nomi:	Asosiy funksiyasi va mazmuni
1. Gumanistik yo'nalish	O'quvchi shaxsini qadrlash, faoliyat motivatsiyasi
2. Kasbiy bilim	Fan bilimi, pedagogika va psixologiya integratsiyasi
3. Pedagogik qobiliyat	Tez til topishish, didaktik va tashkilotchilik ko'nikmalari
4. Pedagogik texnika	Nutq madaniyati, emotsional intellekt, mimika va takt

Pedagogik mahoratning amaliy mezonlaridan biri bu — pedagogik takt ya'ni kasbiy odob va me'yor tuyg'usi hisoblanadi. O'qituvchi dars jarayonida turli ziddiyatli vaziyatlarga duch kelishi tabiiy. Mahoratli pedagog har qanday vaziyatda ham o'z vazminligini yo'qotmaydi, o'quvchining shaxsiyatiga tegmasdan, muammoni pedagogik jihatdan to'g'ri hal etadi. Shu o'rinda nutq madaniyati pedagogik texnikaning eng quvvatli qurolidir. O'qituvchi nutqining ta'sirchanligi, jozibadorligi, adabiy til qoidalariga mosligi o'quvchilar tomonidan mavzuning 40-50% ko'proq va chuqurroq o'zlashtirilishiga zamin yaratadi. To'g'ri tanlangan ovoz tembri va intonatsiya darsda psixologik qulay muhitni yuzaga keltiradi. Zamonaviy sharoitda pedagogik mahoratning ajralmas qismiga aylangan yana bir jihat — bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) bilan ishlash mahoratidir. Bugungi o'qituvchi an'anaviy metodlarni raqamli vositalar (multimedia, interaktiv testlar, ta'limiy platformalar) bilan uyg'unlashtira olishi kerak.

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelindi: Pedagogik mahorat o'qituvchining shaxsiy va kasbiy fazilatlari uyg'unligidan iborat tizimli jarayondir. Mahorat cho'qqisiga faqat uzluksiz o'z ustida ishlash, innovatsiyalarni o'rganish va amaliyotda qo'llash orqali erishiladi. Pedagogik takti va nutq madaniyati yuksak bo'lgan o'qituvchi darsda yuzaga keladigan har qanday nizoli va qiyin vaziyatlarni ijobiy tomonga yo'naltira oladi. Ushbu tadqiqot natijalaridan oliy va o'rta

CONFERENCE ON FRONTIERS OF SCIENCE AND ENGINEERING QATAR

maxsus ta'lim muassasalarida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini shakllantirishda metodik manba sifatida foydalanish tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Xoliqov A. Pedagogik mahorat. Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: "Iqtisod-moliya", 2011. – 420 b.
- 2.Muslimov N.A., Usmonboyeva M.H., Sayfurov D.M., To'rayev A.B. Pedagogik mahorat va kompetentlik. Metodik qo'llanma. – Toshkent: TDPU, 2016. – 120 b.
- 3.Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik mahorat va pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: TDPU, 2003. – 175 b.
- 4.Mavlonova R., To'rayeva O., Xoliqberdiyev K. Pedagogika. Darslik. – Toshkent: "O'qituvchi", 2010. – 320 b.
- 5.Yo'ldoshev J.G'., Hasanov S. Pedagogik texnologiya asoslari. – Toshkent: "O'qituvchi", 2004. – 104 b.
- 6.Ishmuhammedov R., Abduqodirov A., Pardaev A. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Metodik qo'llanma. – Toshkent: "Iste'dod", 2008. – 180 b.
- 7.Zunnunov A. Pedagogika tarixi. Darslik. – Toshkent: "Sharq", 2004. – 272 b.
- 8.Scrivener J. Learning Teaching: The Essential Guide to English Language Teaching. – Macmillan Education, 2011. – 416 p.